

APPENDITSIT KASALLIGI: ETIOLOGIYASI KLINIK BELGILARI VA DAVOLASH USULLARI

Muallif: Rafiqov Diyorbek

Qo‘qon Universiteti Andijon filiali

Stomatologiya yo‘nalishi

25-03 guruh talabasi

Ilmiy rahbar: Djalilova Gulchiroy Jabborali qizi

Anatomiya klinik va patologik

anatomiya kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: Appenditsit kasalligi - bu apendiksning (kichik ichakning qo‘shimchasining) yallig‘lanishi bo‘lib, odatda tez rivojlanadigan va shoshilinch tibbiy aralashuvni talab qiladigan patologik holatdir. Maqolada appenditsit kasalligini keltirib chiqaruvchi sabablar, kasallikning klinik belgilari, tashxis qo‘yish usullari va zamonaviy davolash usullari batafsil yoritilgan. Shuningdek, kasallikning asoratlarini oldini olish va bemorning hayot sifatini saqlash bo‘yicha amaliy tavsiyalar berilgan. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, appenditsit kasalligida erta tashxis va vaqtida jarrohlik aralashuvi bemor salomatligini saqlashda muhim ahamiyatga ega. Maqola stomatologiya va tibbiyot sohasidagi talaba va mutaxassislar uchun foydali bo‘lib, kasallikni tushunish, profilaktika va davolashni samarali amalga oshirish imkonini beradi.

Kalit so‘zlar: Appenditsit kasalligi, Yallig‘lanish, Klinik belgilari, Tashxis, Davolash, Jarrohlik, Profilaktika, Asoratlari

Kirish. Appenditsit kasalligi - bu apendiksning yallig‘lanishi bo‘lib, u har qanday yoshdagi bemorlarda uchrashi mumkin, ammo ko‘pincha yosh bolalar va o‘smirlar orasida keng tarqalgan. Appenditsit - bu katta ichakning boshlanish qismida joylashgan tor, shoxchali tuzilma bo‘lib, uning yallig‘lanishi jiddiy tibbiy yordamni talab qiladi.

Kasallik surunkali bo'lmagan, ammo tez rivojlanadigan xarakterga ega bo'lib, kechiktirilgan tashxis va davolash bemorda og'ir asoratlarni, jumladan peritonit yoki ichki qonash xavfini keltirib chiqarishi mumkin.

Appenditsit kasalligi ko'pincha appenditsitning lumeni to'silishi natijasida yuzaga keladi. Bu to'silish turli omillar bilan bog'liq bo'lishi mumkin: appenditsitning ichki devorida yiringli ajralmalar, ichak tarkibidagi qattiq modda (faecolit), parazitlar yoki limfoid to'qimalarning shishishi. Shu sababli, kasallikning kelib chiqish mexanizmi anatomik, mikrobiologik va immunologik omillar bilan bog'liq.

Klinik jihatdan apendis kasalligi o'zini ko'pincha o'ng past qorin bo'shlig'ida keskin og'riq bilan namoyon qiladi. Og'riq dastlab umbilik atrofiga boshlanib, so'ngra o'ng past qorin bo'shlig'iga ko'chadi. Shuningdek, bemorda isitma, ko'ngil aynishi, qusish va oshqozon faoliyatining buzilishi kuzatilishi mumkin. Bemorning umumiy holati tezda yomonlashadi, og'riq esa jismoniy harakat, yo'tal yoki burilish bilan kuchayadi.

Tashxis qo'yishda shifokor klinik belgilarga, laboratoriya tahlillariga va zarur bo'lganda ultratovush yoki kompyuter tomografiya natijalariga tayanadi. Erta tashxis va vaqtida jarrohlik aralashuvi bemorning hayot sifatini saqlash va asoratlarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Appenditsit kasalligida konservativ davolash usullari cheklangan bo'lib, asosan jarrohlik aralashuvi - appendektomiya asosiy davolash usuli hisoblanadi. Zamonaviy jarrohlik metodlarida laparoskopik usullar keng qo'llaniladi, bu esa bemor tiklanishini tezlashtiradi va jarrohlikdan keyingi asoratlarni kamaytiradi. Maqolada appenditsit kasalligini keltirib chiqaruvchi sabablar, kasallikning klinik belgilari, tashxis va davolash usullari batafsil yoritilgan. Shu bilan birga, bemorlarni vaqtida tekshiruvdan o'tkazish, sog'lom turmush tarzini rag'batlantirish va asoratlarni oldini olish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Asosiy qism. Appenditsit kasalligi - bu appendiksning yallig'lanishi bo'lib, u har qanday yoshdagi bemorlarda uchrashi mumkin, ammo ko'pincha bolalar va o'smirlar orasida keng tarqalgan. Appenditsit - bu katta ichakning boshlanish qismida joylashgan tor, shoxchali tuzilma bo'lib, uning yallig'lanishi tez rivojlanadigan

xarakterga ega va shoshilinch tibbiy yordamni talab qiladi. Kasallikning kelib chiqishi turli omillar bilan bog'liq bo'lib, u anatomik, mikrobiologik va immunologik sabablarni o'z ichiga oladi. Eng ko'p uchraydigan sabab - appenditsit lumeni to'silishi bo'lib, bu holat faecolit, ichak tarkibidagi qattiq modda, parazitlar, limfoid to'qimalarning shishishi yoki yallig'lanish natijasida yuzaga keladi. To'silish natijasida appendiks ichidagi bakteriyalar ko'payadi va yallig'lanish jarayoni boshlanadi, bu esa shilliq qavatning shishishi, qon ta'minotining buzilishi va oxir-oqibat yiring to'planishiga olib keladi.

Klinik jihatdan appenditsit kasalligi o'zini o'ng past qorin bo'shlig'ida keskin og'riq bilan namoyon qiladi. Og'riq dastlab umbilik atrofida paydo bo'lib, keyinchalik o'ng past qorin bo'shlig'iga ko'chadi. Bemorlar ko'pincha og'riqning kuchayishini harakat qilganda, yo'talganda yoki burilganda sezadilar. Shuningdek, bemorda isitma, ko'ngil aynishi, qusish va oshqozon faoliyatining buzilishi kuzatiladi. Ba'zi hollarda bemorda ich qotishi yoki diareya ham bo'lishi mumkin. Kasallikning belgilari tezda rivojlanadi, shuning uchun bemorning umumiy holati tez yomonlashadi va agar vaqtida yordam ko'rsatilmasa, og'ir asoratlar - peritonit, ichki qonash va septik holat yuzaga kelishi mumkin.

Tashxis qo'yishda klinik belgilarga alohida e'tibor beriladi. Shifokor avvalo og'riqning joylashishi, davomiyligi va harakatga bog'liqligini aniqlaydi. Laboratoriya tahlillari - qon tarkibini, leykotsitlar miqdorini va yallig'lanish markerlarini tekshirish ham tashxisda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, ultratovush tekshiruvi yoki kompyuter tomografiya yordamida appenditsitning shishishi, yiring to'planishi yoki boshqa ichki organlarga ta'siri aniqlanadi. Tashxis jarayonida bemorning tarixidan, avvalgi kasalliklaridan va allergik reaksiyalaridan xabardor bo'lish shuningdek, muhimdir. Apendis kasalligida tashxisni kechiktirish bemorda og'ir asoratlar rivojlanishiga olib kelishi mumkin, shuning uchun vaqtida tashxis va jarrohlik aralashuvi katta ahamiyatga ega.

Davolash jarayoni individual yondashuvni talab qiladi. Appenditsit kasalligi bilan og'rigan bemorlarning aksariyati jarrohlik aralashuvini talab qiladi. Appendektomiya

- Appenditsitni olib tashlash amaliyoti eng samarali davolash usuli hisoblanadi. Zamonaviy jarrohlik usullarida laparoskopik usullar keng qo'llanadi, bu esa bemor tiklanishini tezlashtiradi, jarrohlikdan keyingi og'riqni kamaytiradi va infektsiya xavfini pasaytiradi. Jarrohlikdan oldin bemorning umumiy holati baholanadi, qon bosimi, harorati, laboratoriya natijalari tekshiriladi. Jarrohlikdan keyin antibiotiklar qo'llanilishi mumkin, bu yallig'lanish va infektsiya xavfini kamaytiradi. Shuningdek, bemorga to'g'ri parhez va dam olish tavsiya etiladi, bu tiklanishni tezlashtiradi va komplikatsiyalarni kamaytiradi.

Appenditsit kasalligini davolashda profilaktika choralari ham muhim hisoblanadi. Ba'zi hollarda kasallikning kelib chiqishini oldini olish mumkin. Sog'lom ovqatlanish, ichak faoliyatini yaxshilash va parazitlarni nazorat qilish apendis kasalligi xavfini kamaytirishga yordam beradi. Shuningdek, har qanday oshqozon-ichak shikastlanishlarida va yallig'lanish alomatlarida shifokorga murojaat qilish muhimdir, chunki vaqtida tashxis qo'yish asoratlarning oldini olishda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Bolalarda appenditsit kasalligi tez rivojlanadi, shuning uchun ota-onalar va tibbiyot xodimlari og'riqning joylashishi va davomiyligiga e'tibor berishlari kerak. Agar bolada o'ng past qorin bo'shlig'ida keskin og'riq, isitma, ko'ngil aynishi yoki qusish kuzatilsa, shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatilishi zarur. Appenditsit kasalligi bilan kasallangan bolalarda vaqtida tashxis va davolash kasallikning asoratlarini kamaytiradi, tiklanishni tezlashtiradi va hayot sifatini saqlaydi.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, appenditsit yallig'lanishini erta aniqlash va jarrohlik aralashuvi bilan davolash kasallikning surunkali oqibatlarini oldini olishga yordam beradi. Shuningdek, zamonaviy diagnostika usullari - ultratovush, kompyuter tomografiya va laboratoriya tahlillari tashxisni aniq va tez qo'yishga imkon beradi. Pediatrik va kattalar amaliyotida appendektomiya eng samarali davolash usuli hisoblanadi, ayniqsa laparoskopik metodlar yordamida bemor tiklanishi tezlashadi va jarrohlikdan keyingi asoratlar kamayadi.

Appenditsit kasalligida bemorning umumiy holati va simptomlar monitoringi muhimdir. Shifokorlar va hamshiralar bemorni kuzatib boradi, og'riqni kamaytirish,

infektsiyani oldini olish va asoratlarni kamaytirish bo'yicha tavsiyalar beradi. Ota-onalar esa bolani parhez, dam olish va tibbiy tavsiyalarga rioya qilishga o'rgatadi. Shu bilan birga, bolalarga kasallikni tushuntirish, vaqtida yordamga murojaat qilishni o'rgatish va sog'lom turmush tarzini rag'batlantirish appenditsit kasalligini samarali nazorat qilishga yordam beradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, apendis kasalligi surunkali bo'lmagan, lekin tez rivojlanadigan va jiddiy asoratlarga olib kelishi mumkin bo'lgan patologiya hisoblanadi. Shu sababli, bolalarda va kattalarda apendis kasalligini erta aniqlash, shoshilinch jarrohlik aralashuvini amalga oshirish va profilaktika choralarini qo'llash muhim vazifa hisoblanadi. Zamonaviy tibbiyot shuni ko'rsatadiki, appendektomiya bilan davolash natijasida bemorlarning hayot sifati saqlanadi va og'ir asoratlar xavfi sezilarli darajada kamayadi.

Xulosa. Appenditsit kasalligi - bu appendiksning yallig'lanishi bo'lib, u bolalar va kattalar orasida keng tarqalgan va tez rivojlanadigan patologik holatdir. Maqolada appenditsit kasalligining kelib chiqish sabablari, klinik belgilari, tashxis usullari va davolash strategiyalari batafsil tahlil qilindi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, appenditsit kasalligini erta aniqlash va vaqtida jarrohlik aralashuvi bemor salomatligini saqlash, xurujlar chastasini kamaytirish va hayot sifatini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega.

Kasallikning kelib chiqishi ko'p omilli bo'lib, Appenditsit lumeni to'silishi, limfoid to'qimalarning shishishi, ichak tarkibidagi qattiq modda yoki parazitlar yallig'lanish jarayonini keltirib chiqaradi. Klinik jihatdan kasallik o'ng past qorin bo'shlig'ida keskin og'riq, ko'ngil aynishi, qusish, isitma va oshqozon faoliyatining buzilishi bilan namoyon bo'ladi. Tashxis qo'yishda klinik belgilarga, laboratoriya tahlillariga va zarur bo'lganda ultratovush yoki kompyuter tomografiya natijalariga tayanish muhimdir.

Davolash jarayoni individual yondashuvni talab qiladi. Zamonaviy amaliyotda appendektomiya - Appenditsitni olib tashlash jarrohlik usuli asosiy davolash vositasi hisoblanadi. Laparoskopik metodlar bemor tiklanishini tezlashtiradi, jarrohlikdan keyingi asoratlarni kamaytiradi va infektsiya xavfini sezilarli darajada pasaytiradi.

Shuningdek, antibiotiklar, parhez va dam olish orqali yallig‘lanish jarayonini nazorat qilish va asoratlarning oldini olish mumkin.

Profilaktika choralariga sog‘lom ovqatlanish, ichak faoliyatini yaxshilash, parazitlardan himoya qilish va shoshilinch tibbiy yordamga murojaat qilish kiradi. Multidiscipliner yondashuv, ya’ni pediatr, jarroh va hamshira hamkorligi bemor holatini yaxshilash va kasallikning og‘ir asoratlarini oldini olishda muhim rol o‘ynaydi.

Shu sababli, appenditsit kasalligi bilan kasallangan bemorlarni erta aniqlash, shoshilinch jarrohlik aralashuvi va profilaktika choralarini amalga oshirish stomatologiya va tibbiyot sohasidagi mutaxassislar uchun dolzarb vazifa hisoblanadi. Mazkur maqola bemorlarni samarali davolash, asoratlarning oldini olish va hayot sifatini yaxshilash bo‘yicha amaliy tavsiyalarni o‘z ichiga oladi.

Adabiyotlar ro‘yxati

- 1.S. B.Abdurahmonov, Pediatriya asoslari. Toshkent: “Tafakkur” nashriyoti, 2020. 312 b.
2. L. T.Karimov, Bolalarda appenditsit kasalliklari va yallig‘lanish jarayonlari. Toshkent: “O‘qituvchi” nashriyoti, 2019. 256 b.
- 3.M. A.Ismoilov, Jarrohlik amaliyoti: appendektomiya. Toshkent: “Medpress” nashriyoti, 2021. 288 b.
- 4.Tursunova, N. R. Ichak va appenditsit kasalliklari. Toshkent: “Sharq” nashriyoti, 2018. 304 b.
- 5.R. S.Xolboyev, Pediatrik jarrohlik. Toshkent: “Fan va Ta’lim” nashriyoti, 2022. 330 b.
- 6.F. K.Yo‘ldoshev, Bolalarda appenditsit yallig‘lanishi va asoratlari. Toshkent: “Medik” nashriyoti, 2021. 270 b.